THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאס אידישע ווארט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

גיט אייערע קינדער א שאנס!

אידישע עלטערן זיינען בארימט מיט זייער קרבנות-גרייטקייט פאר זייערע קינדער. אין דער היגזיכט האבן זיך די אידישע טאטע מאמע אויף דער זייט ים ניט געענדערט פון דעם וואס זיי זיינען געווען אין דער אלטער היים, מעבר לים.

עס האבן זיך בלויז געביטן די באגריפן פון די עלטערן בנוגע דעם "תכלית" פאר זייערע קינדער. איז דארטן געווען "תורה" פאר זיך אליין א תכלית, און אידישע טאטע־מאמע האבן דעם לעצטן ביסן ברויט אוועקגעגעבן, צו פארזארגן זייערע קינדער מיט תורה. דא איז א תכלית פארבונדן מיט קאריערע, און די זעלבע טאטעס און מאמעס זיינען גרייט זיך מקריב זיין ביז צום לעצטן העמד פון לייב צו שאפן די קאריערע פאר זייערע קינדער.

און אזוי ווי אידישע למודים, ווי עס זעט אויס פון אויבנאויף, האבן ניט קיין שייכות צו דער קאריערע פונ'ם קינד, באטראכטן עס א סך עלטערן, — מיר האבן מורא, די מייסטע אידישע עלטערן אויף דעם אמעריקאנער קאנטינענט, — פאר א לוקסוס, אן וועלכן מען קאן זיך לייכט באגיין.

אבער דא מאכן די עלטערן א שווערן טעות, א פעלער, וואס וועט קאסטן זייער טייער זייערע קינדער, פאר וועלכע ביי די עלטערן איז גארנישט ניט צו טייער, צו פארזיכערן זייער וואוילזיין, א פעלער, וואס וועט זיך שווער אפרופן אפילו אויף דער קאריערע פון די קינדער.

מיר דארפן ניט לעבן אין טעות: מיר זיינען דא פולשטענדיק גלייכבארעכטיקט פאליטיש, און ס'איז ניטא קיין איינציקער געזעץ וואס זאל באשרייכנען דא אונזערע פאליטישע אדער עקאנאמישע רעכט אין פארגלייך מיט די אנדערע בירגער פון לאנד.

און קיין אנטיסעמיטיזם, לויט די אייראפייאישע באגריפן, איז דא טאקע ניטא. אויב דא און דארטן געפינען זיך ביי אונז אייניקע פארביסענע אנטיסעמיטן, איז זייער איינפלוס נישטיק קליין, און יעדנפאלס זיינען די רעגירונגס קערפערשאפטן דא פריי פון אנטיסעמיטיזם.

אבער דאך געפינען מיר זיך געזעלשאפטלאך, פאליטיש און עקאנאמיש אין א ווייניקער גינסטיקער לאגע, ווי די ניט־אידן אין לאנד. דער קאמף פון יעדן אידישן יחיד פאר זיין וואוילזיין איז דא שווערער, ווי פון דעם ניט־אידישן אונטער די זעלבע באדינגונגען.

אפילו ווען מען האט אונז ניט פיינט, פילט מען א פרעמדקייט צו אונז. און דאס דריקט זיך אויס אין פארשיידענע דיסקרימינאציעס ניט נאר קעגן איינגעוואנדערטע אידן, נאר אפילו צו איינגעבארענע פאר דורות.

עס זיינען דא קלובן און ארגאניזאציעס, וואס זיינען פארמאכט פאר אידן. עס זיינען דא זומער רעזארטן (אפילו ניט ווייט פון וויניפעג), וואו עס ווערן אויסגעשטעלט שילדן "דזשענטיילס אנלי" (בלויז פאר גויים). עס זיינען דא א סך אפארטמענט בלאקס, וואס מען פארדינגט ניט קיין דירות צו אידן. עס זיינען דא גאנצע קווארטאלן, וואו אידן קאנען ניט וואוינען.

און, וואס איז פיל ערגער, עס זיינען דא דיסקרימינאציעס קעגן אידן אויף א סך געביטן פון באשעפטיקונג און ארבעט. יעדער אידישער טאטע־מאמע, וואס האבן א דערוואקסענעם זון אדער טאכטער, ווייסן זייער גוט, אויף וויפל ס'איז שווערער פאר זיי צו געפינען באשעפטיקונג, ווי פאר די ניט־אידישע קינדער.

שוין פון זייער פריסטער קינדהייט דערפילן די אידישע קינדער זייער אידישקייט, סיי אין גאס און סיי אין דער "פאבליק סקול". אם שארפסטן דערפילן זיי זי ווען זיי טרעטן אריין אין לעבן, און שטויסן זיך אן אויף טריט און שריט מיט דעם "אידישן באוואוסטזיין" פון דער סביבה.

דאס אידישע קינד קאן קיינמאל ניט אנטלויפן פון דעם דאזיקן אידישן באוואוסטזיין. אויב איר וועט אים לערנען צו פארגעסן אויף דעם, וועט עס אים די ארומיקע וועלט דערמאנען, און ניט אויף זייער אן אידעלן אופן. און דאס אידישע קינד, ניט באוואפנט פאר דעם קאמף וואס אים שטייט פאר אין לעבן, וועט גיכער פאלן אינ'ם קאמף, ווי דער באוואפנטער.

דאס אידישע קינד נויטיקט זיך דערפאר אין א אידישער דערציאונג, וואס זאל אים צוגרייטן צו אט די אלע ספעציפיש אידישע פראבלעמען, מיט וועלכע ער וועט זיך באגעגענען אין לעבן. פאר דורות און דורות האבן אידן געלעבט אונטער אזעלכע און ערגערע אומשטענדן, און זיי האבן געקראגן די לעבנסדערפארונגען, ווי צוצופאסן זיך צו די אומשטענדן. באוואפנט מיט די דאזיקע דערפארונגען, וועט דעם אידישן קינד זיין פיל לייכטער זיין קאמף פאר אן ארט אינ'ם ארומיקן לעבן.

דאס אידישע קינד וועט זיך אינ'ם לעבן באגעגענען מיט א סך שטערונגען, פון וועלכע דאס ניט־אידישע קינד ווייס ניט. די דערפארונג פון דורות וועט אים העלפן דורכצושלאגן זיך דורך די דאזיקע שטערונגען.

פון די ספעציפיש אידישע שוועריקייטן ליידעט ניט בלויז דער יחיד, נאר דער אידישער כלל. די מייסטע אידישע פראבלעמען זיינען אל־אידישע פראבלעמען, און די לייזונג צו זיי קאן אמבעסטן דערגרייכט ווערן דורך פאראייניקטע כחות. דאס אידישע קינד דארף דערפאר דערצויגן ווערן מיט'ן באוואוסטזיין פון אט די פראבלעמען און מיט א געפיל פון געזעלשאפטלאכער אחריות.

דאס אידישע קינד וועט ניט קאנען אנטלויפן פון זיין אידישקייט, און ס'איז בעסער פאר אים צו טראגן זי בכבוד, איידער ווי א הארב אויף די פלייצעס.

א אידישע דערציאונג איז נויטיק פאר'ן אידישן קינד פאר זיין צוקונפט, פאר זיין קאריערע, פאר זיין פערזענלאכן און געזעלשאפטלאכן לעבן.

און מיר אפעלירן צו די אידישע עלטערן פון וויניפעג און מערב קאנאדע איצט, ביים אנהויב פונ'ם נייעם לערן־יאר: ווען איר שיקט ארוים אייער קינד אין דער אלגעמיינער שול, פארנאכלעסיקט ניט צו שיקן אים אויך אין דער אידישער שול!

מיר האבן דא אידישע דערציאונגס אנשטאלטן פון פארשיידענע ריכטונגען, אבער זיי אלע האבן דעם צוועק צוצוגרייטן דאס קינד צום אידישן לעבן בכלל, אדער צום לעבן פון א באשטימטער אידישער גרופע. שיקט אייער קינד, לויט אייער אייגענעם געשמאק, אין איינעם פון זיי!

פאר א סך עלטערן קאן עס אויסזען א צו שווערע אנשטריינגונג פאר די קינדער. אבער די קינדער טראגן לייכט אריבער די אנשטריינגונג. און די אידישע דערציאונג איז אזוי לעבנס נויטיק פאר זיי, אז זיי מוזן זי מאכן.

און וואס איז שייך די עלטערן, די עקאנאמישע לאגע פון וועלכע איז איצט אין א סך פאלן זייער א שווערע, דארפן זיי בלויז באגרייפן ווי וויכטיק די אידישע דערציאונג איז פאר'ן צוקונפט פון זייערע קינדער, און אויף וויפל דאס איז ניט קיין לוקסוס, נאר אן עלעמענטארע נויטווענדיקייט פאר זיי. די עלטערן וועלן זיך דאן ניט אפשטעלן פאר די קרבנות. — קיין טאטע און מאמע זיינען זיך נאך ניט אזוי מוסר־נפש פאר זייערע קינדער, ווי די אידישע.

גיט אייער קינד א שאנס, — גרייט אים צו צום אומפארמיידלאכן אידישן לעבן דורך א אידישער פארבארייטונג!

נערוועזיטעט

פון נחום כינטש

אויף א פארם געפינט ער זיך שוין א פאר וואכן. געקומען איז ער בארו־איקן זיינע זייער אנגעשטריינגטע נערוון. רעדט ווייניק — פארטראכט, פאנגט ער שוין אן ריידן — מוז ער יעדן איבערשפארן און דערצו נאך גוט אנזידלען. קיינער ווייס גאר נישט — אויסער אים — ער איז דאך געקומען אהער מיט גאנצע 35 יאר צוריק.

אמאל געלערנט אביסל, און כאטש ער איז ביי זיי אן איבעריקער — א דאך געבליבן א "יודע ספר". איצט קריכט אים קיין זאך אין קאפ ניט, אפילו קיין צייטונג לעזט ער ניט איבער.

שרייבן צו די קינדער? ניט כדאי, ע ראיז ביי זיי אן איבעריקער — א משוגענער טאטע וואס האלט נאר אין איין בייזערן זיך און שרייען נאכאנאנד.

דער דאקטאר זאגט אז ער איז פאל־קאם געזונט נאר אנגעשטריינגט — צופיל־נערוועז.

די רואיקייט רייצט אים נאך מער. זינט זי, עליה השלום איז געשטאר־בען גייט ער ארום ווי א צעדולטער. דאכט זיך א זעכציקער אבער אים פעלט די פרוי אין אלע הינזיכטן. וואל־גערן זיך ביי די קינדער — אויף דעם טעם פארזוכט — אן א באלעבאסטע זאל קיינער צו דעם ניט געפרואווט ווערן.

אז זי האט געקאכט, געבאקט, איז געווען וואס צו עסן און אלץ מיט א טאלק און אין צייט. איצט, אויך מיר א לעבן, א פארשאלטענער, הינטיש לעבן און דערצו נאך איז ער א שטאר־קער און קרעפטיקער אידל, חופה הא־בען מיט א אידענע דאכט זיך אים אז זיין הכנסה פון $25 א וואך וועט ניט קלעקן. האט ער אויפגעהערט צו ארבעטן און ער האלט אין גיין פון דאקטאר צו דאקטאר היילן זיך.

זינט זיין זון, דער אינזשינער האט זיך צוריקגעקערט פון פראנקרייך, ווייסט ער נישט פון קיין שום רו. א יונגער בחור, זיצט פארטראכט שעה'נווייז, שווייגט און מיט אמאל לאזט ער ארוים א ביטערן געשריי: "הערט אויף שיסן! נעמט אוועק די דייטשן!..."

ווידער רואיק — מעלאנכאליש פאר טעג און מאנאטן. טראגט אן דער רוח זיינע קינדער אז מען זאל זיך שטריי־נגער באגיין מיט אים. ער האט צופיל פרייהייט, מען דארף אים האלטן וואס מער אין שטוב.

געלט האט דאך ניט געפעלט. פון דער מלוכה פלעגט ער באקומען ארום $250 א מאנאט — וואלט דאך אויף אלץ געקלעקט — פאנגט אן די ווייב קריינקען. אויסגעגעבן אויף איר און איינגס מיט געלט. ס'איז ניט געווען ווער עס זאל אכטונג געבן אויפן אומ־גליקלאכן זון — פארט ניט די מא־מע.

מיט איר אפשטארבן איז דער זון געווארן ווילד, מען האט אים ניט געקאנט איינהאלטן אין שטוב. גע־כאפט זיך שלאגן, געבלוטיקט, געשרי־ען — ביז מען איז געקומען פון דער "גאווערמענט" און מען האט אים איינגעשפארט אין א משוגעים הויז. דארטן מיט קלעפ און פארשפארנדיק אים — איז ער געווארן נאך ווילדער, געווארפן זיך אויף יעדן שלאגן. אט אזוי האט מען אים אומגליקלאך גע־מאכט אויף א גאנצן לעבן.

קומט מען פון דער מלוכה און מען פאדערט א חשבון פון די געלדער וועל־כע ער האט דערהאלטן פאר אויפצר־האלטן דעם משוגענעם זון. העלפט האט ער געמוזט "סייוון" אין א באנק אלס אומבארירלאך קאפיטאל.

נו, האט איר געהערט פון דעם? — שרייט ער אוים מיט כעס: אבי־סעל אויסגעגעבן אויף דער הוצאה — א קראנקע מאמע געדארפט היילן איז אוועק געגוג געלט. וואס זשע, גע־דארפט איר לאזן גליך שטארבן... גיי באהאלט געלט פארן משוגענעם זון — זאלן זיי משוגע ווערן, וואס ווילן זיי?

וואכנווייז געשלעפט זיך אין קארט — מען האט אלץ געפאדערט א חש־בון פון די געלדער וועלכע ער האט ניט געהאט קיין רעכט אויסצוגעבן...

זיינען זיי ניט משוגעים? געגנער מען א געזונטן זון — משוגע גע־מאכט. און צו אים, אלס פאטער, שרייט מען וואו איז דאס געלט? אויפגעגעסן, פארקריינקט און גע־גוג...

ס'האט געהאלטן אז מען זאל אים אריינזעצן אין תפיסה פאר פארשווענ־דען מלוכה געלט.

ווי א משוגענער איז ער ארומגע־גאנגען, א צעדולטער — גאנצע טעג האט ער ניט געגעסן און געטרונקען.

וואס ווילן זיי? וואס האט מען זיך אנגעזעצט אויף אים?

פאר דער "דזשורי" האט ער גע־וויינט, געקוויטשעט ווי א משוגענער: "מיין זון האט איר געשיקט שיסן מענשן, משוגע געמאכט אים. אט א וועלט האלט אין איין שיסן... אין פראנקרייך באדט מען זיך אין בלוט און אין טייכן ווין. אט איז מיין זונס בלוט — טרינקט! שיכור'ט! הורא! זאל לעבן אמעריקע וואו עס שיט זיך געלט... מ'האט אים דערקלערט אלס משוגע און מען האט באשטימט א "טראסטי" וואס זאל אויפפאסן אויף זיין זון און די געלט "פאנדן".

ער האט פארט אפגעשפארט געלט און ער האט געקויפט א פאר הייזער, כאטש ניט אויף זיין איינענעם נא־מען. אבער "הייזקעס" פארמאכט ער דאך און פון דעם מאכט ער א לעבן.

ארבעטן קאן ער ניט. קומט ער אבי־סעל אין קאנטרי אפפרישן זיך.

דא קאן ער אויך ניט לאנג איינ־זיצן — עס ציט אים — עס שלעפט א פארבארענע קראפט צוריק אין נאך שטאט. נערוועז, צערייצט, מיט די קינ־אלט...

ענגלישע כראניק

(פון אונזער ספעציעל קארעספאנדענט)

בן-ציון שטערן*)

מיט אן ערך צוויי חדשים צוריק האט די קאמיסיע, וואס איז באשטימט געווארן דורך דער רעגירונג צו דורכ־שטודירן דאס פראבלעם פון ארבעטס־לאזיקייט, דערלאנגט איר באריכט, אין וועלכן זי האט פראפאנירט אן אויס־גאבן־פארקלענערונג פון 32 מיליאן פונט שטערלינג. כדי צו דורכפירן די דאזיקע עקאנאמיע איז פארגעשלאגן געווארן, מ'זאל אונטערשניידן די הילפס-סומעס, וואס ווערן אויסגעצאלט פאר די ארבעטסלאזע. נאר תיכף ומיד האבן די טרייד־יוניאנען מיט אלע כחות אנגעהויבן צו באקעמפן די דא־זיקע באשלוסן. און די רעגירונג, אנ־געשראקן דורך די פראטעסטן, האט זיי געמוזט אפווארפן. זי האט זיך באגרעניצט צו שאפן א פרישן יועצים קאמיטעט, וואס האט געדארפט נאכ־קאנטראלירן די געלט־אויסצאלונגען און ארויסווייזן די פאלשונגען, וואס ווערן באגאנגען דערביי. נאך לאנגע זיצונגען, פארשונגען און באראטונגען איז מען געקומען צו א פארשטענדע־ניש פון פינף מיליאן שטערלינג אנ־שטאט די פריער פראפאנירטע 32. אנדערש רעדנדיק: קיין גרויסע ישו־עה איז דערפון ניט ארויסגעקומען פאר'ן ענגלישן בודזשעט.

נאר אט איז ווידער די רעגירונג אוועקגעשטעלט געווארן אין א קשה'־דיקער לאגע: אויף מארגן נאכן צע־לאזן דעם פארלאמענט אויף וואקא־ציעס־רו איז פובליקירט געווארן דורכן עקאנאמיע־קאמיטעט דער שוין לאנג דערווארטעטער באריכט. די דאזיקע קאמיסיע איז נאך פארמירט געווארן אנהויב פרילינג, אויף דער בקשה פון די ליבעראלן, כדי דורכשטודירן די אויסגאבן־מעגלאכקייטן פון דער ענג־לישער מלוכה. זי איז באשטאנען פון זיבן מיטגלידער: צוויי קאמפעטענ־טע פינאנס־לייט פון יעדערער פון די דריי פארטייען און אויף זייער שפיץ אן אומאפהענגיקער פרעזידענט, סיר דזשארדזש מיי. דער צוגעשטעלטער באריכט האט ניט געטראגן אלעמענס חתימות.

ווי מען האט לייכט געקאנט פאר־אויסזען, האבן די צוויי מיטגלידער אויסדערוויילטע דורך די סאציאליס־טען, זיך קעגנגעשטעלט דער מיינונג, וואס איז אויסגעדרוקט געווארן דורך די איבעריקע פינף עצה־געבער.

כדי צו פארזיכערן דעם גלייכגע־וויכט פונם ענגלישן מלוכה־בודזשעט אינם יאר 1932 און אויסמיידן א ביטערן פינאנציעלן קריזיס, איז נויטיק, — לויט די מסקנות פון דער קאמי־סיע, — צו פארקלענערן די הוצאות אויף גאנצע 96½ מיליאן פונט, און צו ארויסבאקומען פון ערגעץ וואו 21-30 מיליאן פריש געלט.

ס'איז א שווערע עובדא. אבער מ'קען עס דורכפירן. ווייל מ'דארף נישט פארגעסן, טענה'ן די בעלי־יו־עצים, אז די אלע שבירות'ן, וואס ווערן איצט אויסגעצאלט אין אלע מלוכה אנשטאלטן, זיינען באשטימט געווארן אין א צייט, ווען דאס לעבן איז געווען זייער טייער און די ענג־לישע מטבע האט געהאט א קלענערן ווערט. דאס גלייכן באקומען אויף די ארבעטסלאזע זייער הילף לויט דער אלטער, צו הייניקער עקזיסטענץ־בא־דינגונגען ניט צוגעפאסטער קאלקולא־ציע.

מ'מוז אלזא שניידן: ראשית דארף מען פארקלענערן די ארבעטסלאזיקייט אויסצאלונגען מיט 20%; מ'דארף דורך דעם אפשפארן 66½ מיליאן פונט. דעם זעלבן מידת-הדין דארף מען אויך באנוצן לגבי דעם בודזשעט פון פאלקס-בילדונג; דאס געהאלט פון די לערערס וועט מען ממעיט זיין אויף מיט 20%; מ'וועט איינקארגן אן ערך 13½ מיליאן פונט; דעם וועגן־פאנד זאל מען לחלוטין אפשאפן; עס וועט אפילו צו נישט ווערן דער שייר־נער חלום פון די סאציאליסטן צו דורכפירן א גאנצע רייע ארבעטן, וואס וואלטן געקאנט באשעפטיקן א גע־וויסע צאל ארבעטסלאזע. נאר וואס קאן מען טאן? א שפארזאם רעזשים דארפן ביי זיך אויך איינפירן די אי־בעריקע דעפארטמענטן, ווי: ארמיי, פלאטן, פאליציי, אגריקולטור און א. וו. און דאס אלעס וועט נאך ווייניק זיין. ס'וועט נאך פארבלייבן א דע־פיציט פון קנאפע דרייסיק מיליאן, וועלכע מ'וועט מוזן ארויסבאקומען פונ'ם פאלק גופא דורך נייע שטייך־ערן.

ס'איז זיך לייכט פארצושטעלן די בהלה, וואס איז ארויסגערופן געווארן אין אלע פאליטישע קרייזן דורך דעם דאזיקן באריכט. ס'האט זיך א שאט געטאן פון אלע זייטן א מבול מיט פראטעסטן. אז די לאגע איז א קריטי־שע איז דאך פאר אלעמען שוין פון לאנג קלאר געווען. נאך מיט א קור־צער צייט צוריק האט סנאודן, דער פינאנץ מיניסטער, אין זייער כמורנע פארבן פארגעשטעלט די געלט-פראגע פונם בריטאנישן אוצר און ער האט פאראויסגעזאגט, אז אינם צוקונפטיקן יאר וועלן אלע שיכטן פונם ענגלישן פאלק מוזן מסכים זיין אויף א דח־קות־לעבן. נאר קיינעם איז ניט איינ־געפאלן, אז דאס קבצנות קאן דערגרייכן ביז אזא מדריגה. די רעגירונגס־לייט אליין, וואס שטייען ביים רודער, האבן זיך דערשראקן. ס'איז אויפגעשוואומען א געדאנק וועגן שאפן א נייע רע־גירונג, א מין נאציאנאלע קאאלאציע, וואו אלע פארטייען, אלע פארשטייער פונ'ם פאלק, זאלן מיטארבעטן און טראגן אויף זיך דאס פאראנטווארט־לאכקייט פאר די פאראויסגעזעענע, הארבע רפואות. אבער אין די קאנסער־וואטיווע רייען האט מען דערצו קיין חשק ניט. סטענלי באלדווין, דער פי־רער פונם רעכטן פליגל האט עס בולט און קלאר ארויסגעזאגט אין א רעדע, וואס ער האט געהאלטן לעצטנס אין ווארטשעסטער. "אויב די רעגירונג, האט ער צווישן אנדערש געזאגט, איז באשלאסן צו מאכן א גרויסע אנ־שטריינגונג און אננעמען ראדיקאלע מיטלען צו פארזיכערן דעם בודזשעט גלייכגעוויכט, וועט זי געוויס האבן די אונטערשטיצונג פון דער קאנסער־וואטיווער פארטיי. זי וועט אבער אליין זיין פאראנטווארטלאך פאר די קאנ־סעקווענצן פון אירע שריטן". דאס שמעקט ניט געוויס מאקדאנאלדן און זיינע מיטהעלפער. אין סעפטעמבער און אקטאבער דארפן פארקומען די יערלאכע קאנפערענצן פון דער לייבאר פארטי און פון די טרייד יוניא־נען. מ'קאן זיך משער זיין, וואס פאר א פייערדיקע דרשות ס'וועלן דארטן געהאלטן ווערן, אויב די רעגירונג וועט אויף איר אחריות באשטעטיקן מיי'ס באריכט. און דא איז דער קאפ פאר־דרייט: די אינטערנאציאנאלע לאגע איז ניט קיין זיכערע צוליב דייטש־לאנדס פינאנציעלע שוועריקייטן; אין עטלאכע וואכן ארום דארף זיך אנהוי־בען אין לאנדאן די קאנפערענץ ארום דעם "רונדן טיש" מכח דער אינדיא־נער קאנפערענץ און ווער ווייסט וואס פאר א צרות ס'קאנען דערפון ארויס־קומען. ס'איז אויך ניט באוואוסט צו וואס פאר א עסקנות ס'וועט קומען די צוקונפטיקע אנטוואפענונגס־קאמי־סיע, אויף וועלכער די ענגלישע סא־ציאליסטן שטעלן אזוי פיל אויס. קורץ: צרות פון אלע זייטן.

דערווייל האט מאקדאנאלד באשלא־סען צו עקזאמינירן, צוזאמען מיט פיר פון זיינע מיטהעלפער, דעם אנגעגע־בענעם באריכט. די דאזיקע מיניסטארן קאמיסיע האט היינטיקע וואך אנגע־הויבן אירע באראטונגען. די רעזולטא־טען פון אירע זיצונגען וועלן ערשט פובליקירט ווערן ביים אנהויב פון די פארלאמענטארישע סעסיעס, ד. ה. נאך דעם 20טן אקטאבער. אויב אין משך פון די זומער וואקאציעס וועלן קיין אויסערגעוויינלאכע געשעענישן ניט פארקומען.

* * *

די לעצטע ידיעות דערציילן וועגן פארערגערונג אינם מצב אין אינדיע: דער דארטיקער קאנגרעס מיט גאנדי'ן אויפן שפיץ האט באשלאסן ניט צו אן אנטייל אין דער קאנפערענץ פונם "רונדן טיש". ווי מ'שמועסט גרייטן זיך די אינדישע פירער צו א נייער אק־טיווער, דאס מאל, נאך פארביסענער טעטיקייט קעגן דער ענגלישער מאכט. ווי מ'זעט, אלזא, געפינט זיך איצט די בריטישע מאכט פאר נאר וויכטיקע נסיונות און די נאענטע צוקונפט וועט אונז באווייזן צי אזוי זי וועט זיי ביישטיין.

לאנדאן, אויגוסט 15טן, 1931.

*) דער ארטיקל איז געשריבן גע־ווארן מיט צוויי וואכן צוריק. — רעד.

די שפייז אוצרות פון ים

פון ש. גרינבלוי

די וואונדער פון דער נאטור זיינען גרעניצלאז און ווער ווייסט וויפל סודות פון דער נאטור זיינען נאך פאר אונז פארבארגן

אן אינטערעסאנטע שטיקל נייעס איז מיט א קורצער צייט צוריק גע־מעלדעט געווארן וועגן א אידישן בע־קער ערגעץ אין ניו־דזשורזי וואס האט גענומען באקן ברויט פון "קעלפ" — א ים גראז. עס איז דערביי געמעלדעט געווארן, דאס דער נייער ברויט גע־פעלט דעם עולם ווייל עס איז זייער בא'טעמ'ט. דער עולם וואלט זיכער דאס ברויט נאך מער געפעלן געווא־רען ווען עס זאל וויסן ווי געזונט עס איז פאר די מענשן ענטהאלטנדיק עט־לאכע צענדליק פון די נויטיקע כע־מישע עלעמענטן פאר דעם מענשלאכן קערפער.

די וויסנשאפט האט שוין לאנג אויסגעפונען, אז די בעסטע און גע־זונטסטע שפייז קומט פון ים און דער בעסטער באווייז דערצו איז, דאס פעל־קער ביי וועמען די הויפט שפייז קומט פון ים זיינען די געזונטסטע ווי צום ביישפיל די יאפאנער, וועלכע לעבן הויפטזעכלאך אויף פיש און זיינען פריי פון מאנכע קראנקהייטן וואס פלאגן די פעלקער, וועלכע עסן ווייניק די שפייז וואס קומט פון ים, ביז איצט אבער האט מען די גאנצע אויפ־מערקזאמקייט געשיינקט צו די ים באשעפענישן אלס שפייז, און ווייניק אינטערעסירט זיך מיט די שפייז מעג־לאכקייטן פון ים גראז אדער בעסער געזאגט ים פלאנצן, אבוואל די יא־פאנעזער און אויך די אינדיאנער שב־טים ביי די ברעגן פון דעם פאסיפיק ים האבן נאך מיט יארהונדערטע צו־ריק געברויכט מאנכע מינים ים פלאנצן אלס שפייז. ערשט לעצטנס האבן וויסנשאפטלאכע פארשער גע־נומען זיך מיט דעם אינטערעסירן און זיי ווייזן אן אויף די אומערשעפלאכע אוצרות פון די ים פלאנצונגען אלס שפייז.

די וואסערן פון ים זיינען רייך מיט אלע כעמישע עלעמענטן, זאלצן און מינעראלן וואס געפינען זיך אויף דער ערד, און ס'איז א גרויסע סברה, אז דער ים ווערט אלץ רייכער מיט דעם ווערנד די יבשה ווערט ארימער פון די נאטור אוצרות.

ווארום דאס איז אזוי, איז דער־רויף דא אן איינפאכע דערקלערונג. די רעגנס אויף דער יבשה שווינקען כס־דר ארונטער פון די מינעראלן און זאלצן און פון די פארשיידענע כעמי־שע עלעמענטן און דאס אלעס קומט סוף כל סוף אריין אין ים. מאנכע גע־

[illegible]

...ועאוסם פון דער נאטור וויסנשאפט. וואס איז אבער געווען די אורזאכע פון זייער פארשווינדונג?

איינע פון די השערות איז, דאס די ערד ווערנדיק ארימער אין די מינע־ראלן, זאלצן און וויטאמינס, האבן די פלאנצונגען ניט געקאנט פראדוצירן די ארגאנישע שטאפן גענוג פאר דער אויסהאלטונג פון יענע מורא'דיקע ברו־... דער פון דער נאטור זיינען גרעניצ־לאז, און ווער ווייס וויפיל סודות פון דער נאטור זיינען נאך פאר אונז פארבארגן. עס איז מער ווי זיכער דאס מיט אלע וויסנשאפטלאכע אנטדעקונ־גען פון די סודות פון דער נאטור ווייסען מיר נאך ניט קיין אנהויב פון דעם וואס איז פאר אונז נאך פאר־בארגן מיט א געדיכטן שלייער.

אידישע נייעס פון יענער זייט ים

א פראצעס וועגן חרם דרבינו גרשון

פון ווארשע שרייבט מען אונז:

חוה־עווא צעדערבוים האט דער־לאנגט אן אריגינעלע אנקלאגע צו דער פאליציי אויף פרוי חנה פאגעלבאום פון שליסקא נומער 32.

עווא צעדערבוים האט א לענגערע צייט געוואוינט ביי פרוי פאגעלבאום אלס סובלאקאטאר און זי האט זיך לעצטנס צו איר איבערגעצויגן אויף פאוויא גאס.

א סך בריוו אירע זיינען ווייטער אנ־געקומען אויפן אלטן אדרעס.

די פריערדיקע בעל־הבית'טע, כאטש זי הייסט ניט חוה, איז געווען טשיקא־ווע צו וויסן וואס מען שרייבט צו איר געוועזענער סובאלקאטארע חוה און זי האט זיי געלייענט. זי האלט נישט, ווייזט אוים פון חרם דרבינו גרשון, וועלכער האט פארבאטן צו לייענען פרעמדע בריוו.

איצט האט די דערמאנטע צעדער־באום זי אנגעקלאגט פאר עפענען פרעמדע בריוו. לויט. ווי די צעדערבאום טענה'ט האט די געוועזענע בעל־הבית'טע אויפגעדעקט אירע סודות, וועגן וועלכע מען האט צו איר געשריבן אין אירע בריוו. די זאך איז איבערגעגאנגען אין געריכט און דאס געריכט וועט דאר־פען זי משפט'ן פאר עובר זיין אויפן חרם דרבינו גרשון.

6-יאריק אינגעלע ראטעוועט א מיידעלע פון טויט

פון דרוסקעניק שרייבט מען אונז:

אין דרוסקעניק איז לעצטנס געווא־רען פאפולער דער 6 יאריקער ביאליס־טאקער אינגעלע, אלי באנטשעווסקי, וועלכער געפינט זיך דארטן אויף דא־טשע.

די געשיכטע איז אזא: צוזאמען מיט נאך קינדער האט ער זיך געשפילט ביים ברעג ניעמאן.

אין א געוויסן מאמענט איז איינע פון די קינדער, א 4 יאריק ביאליסטא־קער מיידעלע אריינגעפאלן אין אן איינגעגראבענער קרקע מיט וואסער, וואס געפינט זיך ביים ניעמאן.

דאס מיידעלע איז געפאלן מיטן קאפ אינוויינייק און זי האט זיך אנגעהויבן טרינקען.

דער קליינער באנטשעווסקי איז צו־געלאפן דארטן און מיטן גאנצן כח האט ער האלטנדיק פאר די פיס זי ארויס־געשלעפט פון דער קארקע.

דאס מיידעלע איז שוין געווען האלב טויט און עס איז קוים געלונגען איר אפצוראטעווען.

ווען זי ליגט נאך עטלאכע מינוט אין וואסער וואלט זי דערטרונקען גע־ווארן.